

Prof. Klement Špaček, Trutnov:

**ZOOGEOGRAFICKÉ A OEKOLOGICKÉ PŘÍSPĚVKY K VÝ-
ZKUMU FAUNY ČESKOSLOVENSKÝCH ZLATĚNEK (HYM.
CHRYSIDIDAE).**

**ZOOGEOGRAPHISCHE UND OEKOLOGISCHE BEITRÄGE ZUR
ERFORSCHUNG DER CHRYSIDIDENFAUNA IN DER TSCHE-
CHOSLOWAKEI.**

I.

Výsledky sbírání zlatěnek na Trutnovsku v roce 1934.

Na základě sběratelských zkušeností získaných v dřívějších letech se mi podařilo během roku 1934 nasbírat v okolí Trutnova, Úpice a Hostiného n. Labem překvapující množství (přes 900 exemplářů) zlatěnek; při jejich lovu pomáhali mi též moji žáci, zejména horlivý sběratel hmyzu Josef Petráš z Úpice, studující III. B třídy trutnovského českého gymnasia. Determinací, kterou provedl p. univ. prof. Dr. H. Bischoff v Berlíně, vynikající znalec a autor známé monografie zlatěnek, byly shledány v mém sběru tyto druhy:

I. Subfam. *Heteronychinae*:

1. **Notozus constrictus** Förster 1853: 3 ex. 26. VI. smýkáním u Úpice, poč. VII. na kmeni břízy na okraji lesa u Úpice, 18. VII. smýkáním na květech řeбриčku při lesní cestě poblíž Volanova u Trutnova.

2. **Holopyga gloriosa var. amoenula** Dahlbom 1845: 5 ex. 13. a 25. VI. Úpice.

3. **Hedychridium roseum** Rossi 1790: 36 ♀ 10 ♂ v době od 31. V. do konce VII. na svahu písčitých lesních cest u Úpice, Havlovic a Batňovic (6 ex. též na kmeni břízy u svahu takové cesty). — Současně se základní formou byly uloveny většinou na těchto lokalitách u Úpice tyto variety:

a) **var. caputaureum** Trautmann 1919: 37 ♀, 15 ♂; temeno hlavy, pronotum, z části i mesonotum s měděným kovovým leskem.

b) **var. chloropygum** Buysson 1888: 3 ex. 31. V. a 25. VI.; zadeček s kovově fialovým nádechem, 3. tergít modrozelený.

c) **var. nanum** Chevrier 1870: 1 ex. 16. VI., známa dříve z Francie a z Dol. Rakous; zadeček celý kovově fialový.

d) **var. bohemicum nov.:** 1 ♂ 25. VI. 1934, Úpice. Zadní část 3. tergítu fialová, ostatní část zadečku jako u základní formy. — Die grössere rückwärtige Hälfte des 3. Abdomentergits violett, sonst wie die Nominatform. In coll. mea.

e) **var. sudeticum nov.:** 1 ♀ VII. 1934 Batňovice u Úpice. 1. tergít zadečku je v přední části kovově fialově lesklý, po stranách zvláště nápadné celou část tohoto terigtu zabírající kovově lesklé fialové zbarvení. Také po stranách 2. terigtu lze pozorovati slabý nádech fialového zbarvení. Krásná nová varieta, od základní formy i ostatních dosud popsáných variet na první pohled rozeznatelná. — An der Basis des 1. Abdomentergits, sowie an den beiden Seiten desselben auffallend intensiv metallisch violett gefärbt, herrlich glänzend. Auch an den Seiten des 2. Tergits zeigen sich Spuren eines lila metallischen Schimmers. Eine ausgezeichnete, neue Varietät, durch die angegebenen Merkmale von der Nominatform, sowie von allen bisher beschriebenen Varietäten auf den ersten Blick leicht zu unterscheiden. Das typische Exemplar befindet sich in meiner Sammlung.

4. **Hedychridium sculpturatum** *Abeille 1877: 5 ex. 17. a 20. VI. Úpice, v červenci u Úpice a Havlovic.*

5. **Hedychridium coriaceum** *Dahlbom 1854: 3 ex. 16. VI. Úpice.*

6. **Hedychridium ardens** *Coquebert 1801: 32 ex. 3., 9., 15. až 17. VI. Úpice.*

7. **Hedychrum gerstaeckeri** *Chevrier 1869: 20 ♀, 8 ♂ 31. V. a v červnu a červenci na svahu písčitých lesních cest u Úpice, Havlovic a Trutnova.*

8. **Hedychrum nobile** *Scopoli 1763: 328 ♀, 185 ♂ uloveno v době od 20. V. do konce srpna většinou na písčité cestě u Úpice, na jejíž jedné straně se táhne vysoký borový les, na druhé straně pak dosud nízká smrková kultura s osikovým a březovým podrostem; zlatěnky tyto sedaly tam též při cestě na smrčky a na listy osik a bříz; na zemi zelézaly do otvorů děr, obsazených jejich hostitelkami. Sbírány i při svazích jiných cest a na písčitých pěšinkách u Úpice Havlovic, Batňovic a Velkých Svatoňovic, sedaly též při těchto místech na kmeny stromů (na př. habru) i na šípkové keře; mnohé exempláře byly uloveny smýkáním na květech řebříčku u Úpice a Trutnova. — Velmi variabilní druh co do velikosti i zbarvení, což jistě závisí na různých jejich hostitelích; v tom velikém množství nasbíraných exemplářů jsou nápadné kusy s velmi robustním thoraxem, při čemž střední pole mesonota vykazuje v přední polovině úplně černé zbarvení, bez kovového lesku. — Velmi zajímavý 1 ♂ (ulovený 22. VI. 1934 na zprvu uvedené lokalitě u Úpice) se vyznačuje tím, že v levé části pronota má červenou podélnou pásku; prof. Bischoff soudí, že nemůže býti pokládán za gynandra (podobný, ale přece poněkud odlišný exemplář s obojím pohlavím se vyskytuje ve sbírkách stát. musea ve Stockholmu), nemůže však o něm podati bližšího vysvětlení. Exemplář tento je v mé sbírce.*

9. **Hedychum rutilans** *Dahlbom* 1854: 2 ♂ 22. a 26. VI. Úpice.

II. Subfam. *Holonychinae*:

10. **Pseudochrysis neglecta** *Shuckard* 1837: 26 ♀ 5 ♂ od 20. V. do konce srpna za slunného parna na jílovitých svazích lesních cest, obsazených četnými koloniemi zemních včel a vos; zlatěnky se tam v poledních hodinách rády vyhřívají na vyčínajících kořenech starých jehličnatých stromů. Úpice, Havlovice, Batňovice, Volanov u Trutnova, Staré Buky, Hubertushöhe u Hostinného nad Labem.

11. **Chrysis (Holochrysis) pustulosa** *Abeille* 1878: 2 ♀ 1 ♂ 14. a 24. V. a 17. VI. na starém dříví v Dolní a Horní Kaluě u Hostinného n. Lab.

12. **Chrysis (Monochrysis) leachii** *Shuckard* 1837: 1 ♀ 1 ♂ v červenci na kmeni a na dříví u Úpice a Batňovic.

13. **Chrysis (Trichrysis) cyanea** *Linné* 1761: 5 ♀ 5 ♂ od 25. V. do konce srpna na starém dříví a na kládách u Úpice a Libňatova.

14. **Chrysis (Tetrachrysis) ignita** *Linné* 1761: 68 ♀ 60 ♂ od 27. IV. do 10. IX.: Horní Kalná, Hubertushöhe u Hostinného nad Lab., Karlseck, Pilníkov, Staré Buky, Vlčice, Trutnov, Kalná Voda, Bernartice, Velké Svatoňovice, Úpice, Havlovice, Rтынě. Za slunečního parna sedaly v poledních hodinách na složených prknech na nádraží v Pilníkově a Kalné Vodě u Trutnova, na starých dřevěných budovách v Horní Kalné u Hostinného a v Bernarticích u Trutnova, tamtéž také mnohé statné exempláře na sloupech elektr. vedení, dále na kládách a složeném dříví v Úpici, 4 kusy přiletěly za velmi parného dne na pokropenou zeď v Havlovicích, ostatní úlovy jsou jen nahodilé nálezy. 1 monstrosní exemplář je zajímavý nepravidelnostmi článků na zadečku (snad následkem poranění kukly ve vývojovém stadiu). Velmi variabilní druh co do velikosti i zbarvení; nashbírané kusy lze roztřídit do 6 skupin (bližší podrobnosti k této choulostivé a dosud nevyjasněné otázce variability viz v práci: H. Bischoff, *Der oekologische Ras senkreis der Chrysis ignita L.* — Sonderdruck aus: *Entomologische Beihefte aus Berlin-Dahlem*, Bd. I., 1934, p. 72—75).

15. **Chrysis (Tetrachrysis) auripes** *Wesmael* 1830 (= **Chrysis ruddii** *Shuckard* 1837): 2 ♂ v červenci u Úpice a Žaclěře.

16. **Chrysis (Tetrachrysis) succincta** *Linné* 1767: 3 ♀ 2 ♂ 9. VI. Úpice, 20. VI. u zastávky v Bohuslavicích n. Úpou, kde přiletěla na svahu sedícímu žáku na kabát (!), VII. Havlovice u Úpice.

17. **Chrysis (Tetrachrysis) viridula** *Linné* 1761: 10 ♀ 6 ♂ v druhé polovině června a v červenci na svazích cest a na dříví u Úpice a Havlovic (jednou pozorován také boj této zlatěnky s vo-

sou-hostitelkou, která asi přistihla svoji cizopasnici u hnízda při svém nečekaném návratu).

18. **Chrysis (Tetrachrysis) fulgida** Linné 1761: 7 ♀ 5 ♂ v druhé polovině června a v červenci sedaly na sloupy elektr. vedení a na staré dřevěné budově v Bernarticích u Trutnova, též na stromy u svahu cesty u Úpice a Batňovic. 1 ♀ se zlatou ozdobou po stranách 1. tergitu.

Cleptidae:

19. **Cleptes pallipes** Lepeletier 1806: 1. ex., ulovený při smýkání v létě 1934 na české straně Krkonoš (v území pod Sněžkou), daroval mi p. Jos. S o f f n e r, okr. škol. inspektor v Trutnově.

Při srovnání výše uvedeného sběru s mými nálezy zlatěnek z dřívějších let, jež jsem přehledně uvedl ve článku »Ú l o v k y z l a t ě n e k v č e s k é m P o d k r k o n o š í« (Čas. Čsl. Spol. Ent., XXXI, 1934, p. 138—139), jakož i s nálezy publikovanými v dřívějších letech † P. A u g. K u b e s e m (»S e z n a m č e s k é h o h m y z u b l a n o k ř í d l e h o« v Čes. Spol. Ent., II., 1905, p. 81—86) a p. O l d ř. Š u s t e r o u (»N o v é č e s k é h y m e n o p t e r y« v Čas. Čes. Spol. Ent., IV, 1907, p. 20, p. 138—139; IV, 1909, p. 36), je patrné, že se mi soustavným sbíráním zlatěnek během roku 1934 podařilo zjistiti 2 vzácné, pro Čechy nové variety (*Hed. roseum* var. *chloropygum* var. *nanum*) a 2 zcela nové formy (*Hed. roseum* var. *bohemicum* n., var. *sudeticum* n.). Lze to vysvětliti zejména tím, že fauna zlatěnek, vzhledem k nepatrnému počtu zájemců o tuto čeleď Hymenopter, je u nás v Čechách dosud nedostatečně prozkoumána, neboť dříve, pokud mi je známo, byly zlatěnyky soustavněji sbírány pouze na několika místech ve středních Čechách, kdežto jinde jen ojediněle a příležitostně. — V jarních měsících jsem učinil v literatuře doporučený pokus s prázdnými ulitami hlemýžďů (v nichž hnízdí včely rodu *Osmia* a u nich cizopasnici zlatěnyky), jež byly ve Svobodě n. Úpou a v Úpici rozhozeny na pokraji lesa a večer sebrány, avšak zatím bez výsledku; našli tam jen mravenci.

II.

Nálezy zlatěnek na Slovensku.

Laskavostí p. ředitele Jana R o u b a l a z Baňské Bystrice získal jsem jím během roku 1934 na Slovensku sbírané zlatěnyky (determinaci provedli p. prof. Dr. H. B i s c h o f f v Berlíně):

1. **Notozus chrysonotus** Dhlb.: 1 ex. Borša 6. VII. 34.
2. **Omalus pusillus** F.: 1 ex. Parkan: Belá 23. VI. 34; 1 ex. Somotor 8. VII. 34.
3. **Holopyga gloriosa** var. **amoenula** Dhlb.: 1 ex. Bratislava V. 34, 1 ex. Mužla V. 34, 1 ex Turč. Sv. Martin 23. VII. 34.

4. **Hedychrum nobile** Sc.: 1 ♂ Ladov 10. IX. 34.
5. **Chrysis cyanea** L.: 1 ♀ Parkán: Belá 27. V. 34.
6. **Chrysis nitidula** F. (= *iris* Christ): 1 ♀ Závadka VI. 34.
7. **Chrysis ignita** L.: 1 ♀ Závadka VI. 34.

Vídeňský sběratel zlatěnek **Adolf Hoffmann**, redaktor a vydavatel časopisu »Entom. Anzeiger«, má ve své sbírce také několik ze Slovenska pocházejících nálezů:

1. **Notozus constrictus** Först.: 1 ex. Trenčín (leg. Čepelák).
2. **Holopyga fervida** F. v. **taorminensis** Trtm.: 1 nádherný ex. z Trenčína (leg. Čepelák).
3. **Chrysis nitidula** F. (= *iris* Christ). několik kusů z Trenčína (leg. Čepelák).

Doc. Dr. Jan Obenberger:

SYNONYMIA AGRILORUM (COL. BUPR.). II.

1. **Agrilus fulgidicollis** n. n.
= *Agrilus fulgidicollis* Fisher (1928) (nom. praeocc. Dejean. Ann. Soc. Ent. Fr. 1888, p. 348!).
2. **Agrilus Horniellus** n. n.
= *Horni* Théry (nom. praeocc. Kerremans; *A. Horni* Kerr. = Blanchardi Horn!).
3. **Agrilus omissulus** n. n.
= *Agrilus omissus* Kerr. in Wytsman, Genera Ins. fasc. XII., 1933, p. 270 (nom. praeocc. Kerremans, Archiv f. Naturg. Abt. A., 1914, p. 106!).
4. **Agrilus decoloratulus** n. n.
= *Agrilus decoloratus* (*Diplophotus*) Théry (nom. praeocc. Kerremans!).
5. **Agrilus Elzeari** n. n.
= *Agrilus divaricatus* Abeille, nom. praeocc. Waterhouse!).
6. **Agrilus Achilleus** n. n.
= *Agrilus Myrmido* Kerr. Archiv f. Naturg. 78, Ig. Abt. A, Heft 7, 1912, p. 208 (Formosa) (nom. praeocc. Kerrmans: *A. Myrmido* Kerr., Sarawak Mus. Journ. I. 1911, p. 76. — Sarawak).